ISSN 2078-5119. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2017. Випуск 13. С. 122–128
Theory and Practice of Teaching Ukrainian as a Foreign Language. Issue 13. P. 122–128

УДК 811.16.373

СЕМАНТИКА СУФІКСАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ У ЛІНГВОДИДАКТИЦІ

Тетяна Марченко

Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України,
відділ слов'янських мов,
вул. Грушевського, 4, кім. 712, 01001 Київ, Україна
тел.: 044 279 02 92
ел.пошта: tetymarch@ukr.net

У статті розглянуто походження та семантичні і функціональні особливості окремих суфіксальних формантів української мови у їх зв'язках з відповідними одиницями інших слов'янських мов. Семантичні парадигми суфіксів -ан, -ань, -ина, -овина, -ник, -овник подано в порівняльно-історичному аспекті, що полегшить носіям інших слов'янських мов засвоєння основ граматики та системи словотворення української мови. Цілісна характеристика функціональних можливостей суфіксальних одиниць покликана сприяти поліпшенню комунікативних навичок осіб, які опановують українську мову та цікавляться міжслов'янськими мовними зв'язками.

Ключові слова: українська мова як іноземна, слов'янські мови, словотвір, деривaційний формант, суфікс.

DOI http://dx.doi.org/10.30970/ufl.2018.13.1988

Постановка проблеми. Вивчення суфіксального словотворення української мови, виявлення генетичних зв'язків словотвірних формантів української мови з відповідними одиницями слов'янських та інших мов є провідним напрямком мовних студій в Інституті мовознавства ім. О О. Потебні НАН України, метою якого є створення Етимологічного словника суфіксів української мови – першої праці такого типу в славістиці. Основи порівняльно-історичного словотворення слов'янських мов можуть застосовуватися при викладанні української мови носіям інших слов'янських мов, що сприятиме засвоєнню граматичної системи української мови та поліпшенню комунікативних навичок мовців.

Метою статті є цілісна семантична характеристика окремих суфіксальних одиниць української мови, визначення їхніх функціональних можливостей та генетичних зв'язків з відповідними одиницями інших слов'янських мов.

Виклад основного матеріалу. Суфікс -ан походить від псл. *-anъ/ *-'anъ, який виник унаслідок поєднання суф. *-nъ з елементом твірної основи -а-, та утворював назви осіб за певною ознакою, якістю чи характером відношення до предмета, явища, поняття і т. ін., протягом історичного періоду він не розвинув продуктивності в жодній із слов'янських мов. В українській мові суфікс -ан виступає: 1) у відприкметникових іменниках - експресивних найменуваннях осіб чоловічої статі, що характеризують особу за зовнішніми чи внутрішніми ознаками: '*губа́н*', '*лоба́н*', '*біла́н*', '*молода́н*', '*сила́н*'; 2) у віддієслівних іменниках - найменуваннях осіб за зовнішніми чи внутрішніми ознаками, за характерною поведінкою: '*мовча́н*';

© Марченко Т., 2017

3) у найменуваннях осіб за ознакою спорідненості: ‘*братáн*’; 4) у назвах предметів із загальною процесуальною ознакою, вираженою твірним дієсловом: ‘*ковзáн*’, ‘*відрізáн*’; 3) у віддієслівних назвах із значенням одноразової дії, удару, поштовху: ‘*штовхáн*’, ‘*стусáн*’; семантично близьке до цього типу слово ‘*прочухáн*’, яке в результаті переосмислення набуло ознаки процесуальності; 6) у назві одягу: ‘*жупáн*’; 7) у назвах явищ природи, які характеризуються тим, що названо мотивувальним словом: ‘*бурáн*’, ‘*вітрюгáн*’; 8) у назвах тварин, птахів: ‘*куцáн*’, ‘*кажáн*’, ‘*орлáн*’. Його відповідники – р. -ан: ‘*губáн*’, ‘*лобáн*’, ‘*пузáн*’, ‘*лысáн*’, ‘*великáн*’; бр. -ан: ‘*губáн*’, ‘*лабáн*’, ‘*пузáн*’, ‘*велікáн*’, ‘*буян*’; др. -анъ: ‘*голованъ*’, ‘*лысанъ*’; п. -an: ‘*ciechan*’, ‘*wilkan*’; слц. -an: ‘*slovan*’, ‘*zeman*’; болг. -ан: ‘*братан*’, ‘*дебелан*’; с. -ан: ‘*мртван*’, ‘*тупан*’; слн. -an: ‘*belan*’, ‘*goban*’, ‘*sestran*’ [1 : 106; 2 : 227; 6 : 131, 134; 8 : 48; 10 : 42, 43;15 : 68, 73; 19 :130-131].

Суфікс -ань континує псл. *-anь (*<-a-nĭ) та *-an’ъ, які утворювали іменники чоловічого та жіночого роду за характерною ознакою, названою мотивувальним словом. В українській мові малопродуктивний суфікс -ан виступає в іменниках чоловічого роду на позначення: 1) осіб чоловічої статі за характерною зовнішньою ознакою: ‘*бородáнь*’, ‘*вусáнь*’, ‘*головáнь*’, ‘*кудлáнь*’, ‘*черевáнь*’, ‘*здоровáнь*’; 2) осіб чоловічої статі за їхніми внутрішніми ознаками та їх зовнішніми проявами: ‘*горлáнь*’, ‘*глухáнь*’, ‘*чвáнь*’; 3) органа людини і тварини: ‘*гортáнь*’; 4) тварин за характерною зовнішньою ознакою ‘*гривáнь*’, ‘*вухáнь*’; 5) рельєфно-територіальних об’єктів ‘*твань*’, ‘*хлань*’; 6) просторових одиниць ‘*відстань*’; 7) конкретних предметів ‘*прúстань*’, ‘*щербáнь*’; – р. -ань ‘*гортáнь*’; бр. -ань ‘*вучáнь*’, ‘*лéжань*’; слц. -áń ‘*hluchań*’, ‘*nosań*’, ‘*smrkań*’; с. *-ањ* ‘*крбањ*’, ‘*лдквањ*’, ‘*глежањ*’; хв. -anj ‘*krbanj’*, ‘*ldkvanj’*, ‘*kdčanj’*; стсл. -ань ‘*грътань’* [2 : 227; 3 : 138; 6 : 131, 134; 15 : 80, 112; 16 : 502-503; 17 : 311; 19 : 132].

Суфікс -ин продовжує псл. *-inъ (< *-inos або *-einos): *‘*ljudinъ’*, *‘*poganinъ’*, *‘*gospodinъ*, який мав первісне значення одиничності, а згодом почав позначати осіб за певною належністю; споріднений з лит. -ynas, санскр. -īnah, гр. -ινος, лат. -inus. Виступає в іменниках зі значенням одиничності, що утворюються, переважно, від форм множини, на позначення осіб: 1) за національною або етнічною належністю, за походженням або громадянством країни, названої мотивувальним словом: ‘*русúн*’, ‘*болгáрин*’, ‘*грузúн*’, ‘*мордвúн*’, ‘*татáрин*’; за місцем проживання або народження: ‘*киянин*’, ‘*львів’янин’*; 2) за належністю до певного соціального угрупування: ‘*боярин*’, ‘*гусáрин*’, ‘*погáнин*’; – ст.укр. -ин: ‘*волошин*’, ‘*литвин*’, ‘*німчин*’, ‘*сербин*’, ‘*шведин*’; др. -инъ: ‘*българинъ*’, ‘*печенезинъ*’, ‘*бояринъ*’, ‘*господинъ*’; р. -ин: ‘*болгáрин*’, ‘*грузúн*’, ‘*мордвúн*’, ‘*татáрин*’, бр. -ын (-ін): ‘*балгарын*’, ‘*літвін*’, ‘*русін*’; п. *заст.* -yn; -in: ‘*tatarzyn’*, ‘*Rusin’*; ч. -ín: ‘*Rusín’*; болг. -ин: ‘*българин*’, ‘*русин*’, ‘*сърбин*’ ‘,*турчин*’, ‘*болярин*’; *м.* -ин: ‘*Бугарин*’, с. -ин: ‘*Бугарин*’, ‘*Турчин*’, ‘*властелин*’; хорв. -in: ‘*bugarin’*, ‘*turčin’*, ‘*vlastelin’*, ‘*seljanin’*; стсл. -инъ: ‘*людинъ’*, ‘*поганинъ’*, ‘*печеньзинъ’* [1 : 106, 118-119; 6 : 119, 135; 12 : 294; 14 :195; 15 : 79; 10 : 198; 18 : 721; 19 : 120].

Суфікс -ин(а) – успадкований з праслов’янської мови; псл. *-ina (< *-in-a) утворював іменники з предметним або абстрактним значенням, збірні іменники, сингулятиви, демінативи та аугментативи, споріднений з лит. -ína, -yna, -ynas, -ynė та гр. -ινα (іонійськ.-аттич. -ινη); виник у результаті злиття продуктивних індоєвропейських формантів *-einā (<*-eino-) та *-īnā (<*-īno), які утворювали назви з предметним та абстрактним значенням. В українській мові суфікс зберігає успадковану семантику і утворює: 1) назви предметів та об’єктів, що виникли

внаслідок дії, названої мотивувальним дієсловом: ‘*зару́бина*’, ‘*щерби́на*’, ‘*загли́бина*’, ‘*прова́лина*’, окремі з яких у результаті переосмислення втрачають зв’язок з цим значенням: ‘*росли́на*’, ‘*трясовина́*’; 2) відіменні назви конкретних предметів, що мають ознаки, виражені твірним словом: ‘*пери́на*’, ‘*хрестови́на*’; 3) відсубстантивні назви маси, матеріалу, живої тканини, частин предметів або живого організму: ‘*деревина́*’, ‘*мішкови́на*’, ‘*пуповина́*’, ‘*серцеви́на*’, ‘*груди́на*’; 4) назви місця в просторі, форми рельєфу: ‘*доли́на*’, ‘*верши́на*’, ‘*низина́*’; 5) назви ягідних та інших рослин: ‘*горобина́*’, ‘*смороди́на*’, ‘*масли́на*’; 6) назви речовин або опредметненої ознаки, указаної твірним словом: ‘*рідина́*’, ‘*зелени́на*’, ‘*величина́*’, ‘*глибина́*’; 7) назви осіб: ‘*дівчина*’, ‘*дружи́на*’, ‘*хлопчи́на*’; 8) назви на позначення м’яса тварин, переважно придатного, призначеного для їжі: ‘*бара́нина*’, ‘*свини́на*’, ‘*курятина*’, ‘*білу́жина*’, ‘*севрюжина*’; 9) назви одиничних предметів, виділених з маси речовин або сукупності предметів: ‘*риби́на*’, ‘*стебли́на*’, ‘*соломи́на*’; 10) назви понять абстрактного характеру: ‘*годи́на*’, ‘*істина*’; – стукр. -ин(а): ‘*старшина*’, ‘*худина*’, ‘*німина*’, ‘*веснина*’, ‘*свіжина*’; р. -ин(а): ‘*былина́*’, ‘*доли́на*’, ‘*карто́фелина*’, ‘*старина́*’, ‘*домина*’, ‘*дурачи́на*’, бр. -ін(а)/-ын(а): ‘*былі́на*’, ‘*далі́на*’, ‘*старі́на́*’, ‘*цяляці́на*’, ‘*дружына*’, ‘*звярына́*’, п. -in(a): ‘*cielęcina’*, ‘*dębina’*, ‘*glębina’*, ‘*dziecina’*, ‘*kobiecina’*; ч. -in(a): ‘*dubovina’*, ‘*tišina’*; слц. -in(a): ‘*bylina’*, ‘*dolina’*, ‘*dubina’*, ‘*tišina’*, болг. -ин(а): ‘*дружина*’, ‘*истина*’, ‘*лудетина*’; м. -ин(а): ‘*долина*’, с. -ин(а): ‘*дȍлина*’, ‘*дружина*’, ‘*добрина*’, ‘*ножетина*’; хорв. -in(a): ‘*družina’*, ‘*dobrina’*, ‘*nožetina’*; слн. -ín(a): ‘dolína’, ‘družína’, ‘tišína’, ‘glavína’, стсл. -ина: ‘*кипина’*, ‘*обыштина’*, ‘*тишина’* [5 : 231; 6 : 119; 4 : 175-188; 10 : 193-197, 198-199; 12 : 294; 13 : 380; 15 : 67, 83, 93-95; 116-117; 18 : 722-723; 19 : 120-123].

Суфікс -овин(а) continuє псл. *-ovin(a), який утворював назви предметів різноманітної семантики; виник у результаті перерозкладу твірної основи з суф. *-in(a) або у результаті контамінації цього суфікса з суф. *-ov-. Виступає в іменниках жіночого роду на позначення: 1) наслідку дії, названої мотивувальним дієсловом ‘*свердлови́на*’; 2) місця в просторі, форми рельєфу: ‘*берего́вина*’, ‘*верхови́на*’, ‘*улого́вина*’, ‘*низовина́*’, ‘*улого́вина*’; 3) речовин, матеріалів: ‘*сировина́*’, ‘*клейковина́*’; 4) конкретних предметів: ‘*боковина́*’, ‘*домовина́*’, ‘*хрестовина́*’ і предметів у більш широкому розумінні: ‘*дико́вина*’, ‘*старовина́*’; 5) частини тіла або живої тканини: ‘*горловина́*‘, ‘*пуповина́*’; 6) збірності у назвах, мотивованих неодиничними іменниками: ‘*садовина́*’; 7) рослин: діал. ‘*гордовина́*’ „калина цілолиста (чорна)”; 8) м’яса тварин: ‘*воло́вина*’, ‘*сомо́вина*’; іноді вживається паралельно з суф. -ин(а) ‘*низина́* і ‘*низовина́*’; – р. -овин(а): ‘*брюховина́*’, ‘*горловина́*’, ‘*луговина́*’, ‘*моховина́*’, ‘*крестовина́*’; бр. -авин(а): ‘*бакавіна*’, ‘*верхавіна*’, ‘*гарлавіна*’, ‘*лугавіна*’, ‘*пупавіна*’; п. -owin(a): ‘*pępowina’*, ‘*wieprzowina’*; ч. -ovin(a): ‘vepřovina’; болг. -овин(а): ‘*мразовина*’, ‘*котловина*’, ‘*седловина*’; с. -овин(а): ‘*медовина*’, ‘*домовина*’, ‘*хладовина*’, ‘*местовина*’, ‘*имовина*’; хорв. -ovin(a): ‘*medovina’*, ‘*domovina’*, ‘*hladovina’*, ‘*mjestovina’*, ‘*imovina’*; слн. -ovín(a): ‘*vrhovína’*, ‘*jalovína’*, ‘*jesenovína’*, ‘*hrastovína’*, ‘*popkovina’* [2 : 246–247; 6 : 143; 9 : 69; 10 : 327;15 : 67, 83, 93, 111; 20 : 142].

Суфікс -ник походить від псл. *-(ь)nikъ, який первісно утворював назви осіб за родом занять та виконуваною дією, поведінкою: ‘**brtьnikъ’*, ‘**kurьnikъ’*, ‘**blądьnikъ’*, ‘**grěšьnikъ’*; він утворився в результаті злиття прикметникової основи *-ьn- з іменниковим суф. *-ikъ, що первісно утворював іменники – назви діячів від прикметникових основ; виокремився як єдиний елемент унаслідок пов’язання з іменниками; споріднений з лит. -iniĩkas (<-inīkas) ‘*bùrtininkas’* „чародій, ворожбит”.

Суфікс -ник виступає у віддієслівних іменниках чоловічого роду на позначення: 1) особи за родом занять, професією, поведінкою, дією, названою мотивувальним словом: ‘*будівни́к*’, ‘*засту́пник*’, ‘*розві́дник*’, ‘*різни́к*’, ‘*працівни́к*’ або особи як носія певної процесуальної ознаки, що визначає її поведінку, погляди, соціальний стан тощо: ‘*зра́дник*’, ‘*жартівни́к*’, ‘*мрі́йник*’, ‘*пересмі́шник*’, ‘*побо́рник*’; 2) предмета, за допомогою якого виконується дія: ‘*довідни́к*‘, ‘*плавни́к*’, ‘*протру́йник*’, ‘*розсі́йник*’, ‘*підйо́мник*’, предмета або предметного фактора, який спричиняє дію, процес чи сприяє їм: ‘*збу́дник*’, ‘*мно́жник*’, ‘*подра́зник*’, ‘*проявни́к*’, ‘*розса́дник*’; 3) місця виконання дії, здійснення процесу: ‘*відстійник*’, ‘*хі́дник*’; 4) рослин з характерною властивістю, визначеною дієслівною основою: ‘*пристрі́тник*’; у відсубстантивних іменниках на позначення: 5) осіб за певною ознакою, що пов’язана з відношенням до предмета, заняття, кола діяльності: ‘*двірни́к*’, ‘*лісни́к*’; 6) предметів, які означають книгу або твір, містять те, що назване мотивувальним іменником: ‘*зада́чник*’, ‘*словни́к*’, ‘*со́нник*’; 7) простору або території, яка вкрита, містить те або призначена для того, що назване мотивувальним іменником: ‘*квітни́к*’, ‘*кропи́вник*’, ‘*ви́шник*’, ‘*мали́нник*’; 8) приміщень, призначених для утримання тварин, названих мотивувальним словом: ‘*курни́к*’, ‘*корі́вник*’ 9) побутових та інших предметів, призначених для того, що назване мотивувальним іменником: ‘*сала́тник*’, ‘*со́усник*’, ‘*ча́йник*’, ‘*су́пник*’; 10) у відад’єктивних іменниках на позначення особи – суспільно-політичного діяча п’ятдесятих, шістдесятих тощо років XX століття: ‘*п’ятидесятник*’, ‘*шестидесятник*’, ‘*восьмидесятник*’ 11) у відприслівникових іменниках на позначення особи, яка характеризується відношенням до того, що назване мотивувальним словом: ‘*надо́мник*’, ‘*напа́рник*’; – ст.укр. -никъ: ‘*бунтовникъ*’, ‘*винникъ*’, ‘*подорожникъ*’, ‘*рьчник*’, ‘*чаровникъ*’; др. -ьникъ: ‘*даньникъ*’, ‘*колодьникъ*’, ‘*ловьникъ*’, ‘*мечьникъ*’; р. -ник: ‘*рабо́тник*’, ‘*истопни́к*’, ‘*шутни́к*’, ‘*бума́жник*’, ‘*цветни́к*’; бр. -нік: ‘*дзе́льнік*’, ‘*будаўні́к*’, ‘*жартаўні́к*’, ‘*разу́мнік*’, ‘*кало́ннік*’; п. -nik: ‘*robotnik’*, ‘*kierownik’*, ‘*czarownik’*, ‘*kurnik’*, ‘*trawnik’*; вл. -nik: ‘*pomocnik’*, ‘*domownik’*, ‘*zlóstnik’*, ‘*rybnik’*; нл. -nik: ‘*pomnik’*; ч. -ník: ‘*bídník’*, ‘*zdravotník’*, ‘*nevolník’*, ‘*pilnik’*; слц. -ník: ‘*pracovník’*, ‘*myselník’*, ‘*lesník’*, ‘*čajník’*, ‘*trávnik’*; болг. -ник: ‘*чиновник’*, ‘*ученик’*, ‘*болник’*, ‘*самотник*’, ‘*плевник*’; м. -ник: ‘*работник*’, ‘*болник*’, ‘*бедник*’, ‘*масолник*’, ‘*травник*’; с. -ник: ‘*радник*’, ‘*уредник*’, ‘*бедник*’, ‘*хладник*’, ‘*кокошарник*’; хорв. -nik: ‘*radnik’*, ‘*urednik’*, ‘*ručnik’*, ‘*hladnik’*, ‘*upletnik’*; слн. -nik: ‘*pomočnik’*, ‘*umetnik’*, ‘*sodnik’*, ‘*kurnik’*, ‘*travnik’*; стсл. -никъ: ‘*дължьникъ*’, ‘*правдьникъ*’, ‘*грьшьникъ*’, ‘*путникъ*’ [1: 107, 110-125; 2 : 222; 5 : 231, 233; 6 : 117-118, 126-130, 132-133, 135, 140, 143-147, 155-157; 9 : 59-60; 10 : 291-293; 12 : 290;13 : 385; 19 : 90-91].

Суфікс -овник та його морфонологічний варіант -івник, який розвинувся в українській мові в XVI–XVII ст., походять від псл. *-ovьnikъ (*-ovnikъ), що виник на ґрунті дієслів на -ov-, до яких долучався іменниковий суфікс -(ь)nikъ (він утворював назви виконавців дії), та його омоніма *-ovnikъ, що виник на ґрунті прикметників на -ov(y) у поєднанні з тим же іменниковим суфіксом -(ь)nikъ (утворював назви осіб за ознакою або характером відношення до предмета, явища. поняття). Суфікс поширився переважно у східних та західних слов’янських мовах, у південнослов’янських трапляється зрідка. Успадковані з мови-основи омонімічні суфікси здатні поєднуватися з дієслівними та іменними основами. В українській мові суфікс виступає в іменниках чоловічого роду на позначення: 1) осіб, виконавців дії, названої мотивувальним словом: ‘*войовни́к*’, ‘*відбудо́вник*’; на позначення осіб за родом діяльності або професією: ‘*будівни́к’*, ‘*працівни́к’*, ‘*рятівни́к’*; твірна основа

може вказувати на об'єкт діяльності особи: '*бобро́вник*'; 2) осіб чоловічої статі за відношенням, у тому числі професійним, до предмета, явища, поняття тощо, названого мотивувальним словом: '*духівни́к*', '*садівни́к*', '*птахівни́к*', '*чарівни́к*'; 2) осіб за соціальним станом, званням, політичними поглядами тощо: '*сано́вник*', '*чино́вник*'; 3) приміщень або предметів, які містять те, що назване мотивувальним словом: '*льодо́вник*', '*слоно́вник*'; 4) – р. -овник: '*вино́вник'*, '*садо́вник'*, '*клопо́вник*', '*письмо́вник*; бр. -оўнік: '*жартоўнік*', '*кустоўнік*', '*бульбоўнік*', '*дзядоўнік*', '*бабро́ўнік*'; п. -ownik: '*kierownik'*, '*bojownik'*; ч. -ovník: '*Bobrovník'*; слц. -ovník: '*Bobrovník'*; болг. -ѐвник: '*домѐвник*', '*чинѐвник*', '*санѐвник*', '*следѐвник*', '*сватѐвник*'; м. -овник: '*чиновник*', '*сановник*', '*дождовник*', '*меновник*'; с. -овник: '*Бобровник*'; хв. -ovnik: '*Bobrovnik'*; слн. -ovnik: '*bùkovnik'*, '*cerkóvnik'*, '*čaróvnik'* [1 : 111; 2 : 224; 6 : 127, 129, 130, 133; 9 : 53; 10 : 331–332; 11 : 53; 15 : 58, 76–77; 20 : 136].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Суфіксальні одиниці праслов'янського походження в сучасній українській мові розвинули широку семантичну парадигму та мають значний функціональний потенціал. У наступних працях прагнемо продовжити дослідження системи суфіксальних формантів української мови, розширити вивчення їхніх зв'язків з відповідними одиницями інших слов'янських мов, виявити однакові та відмінні семантичні характеристики в межах загальнослов'янського мовного простору, встановити причини проявів семантичних розбіжностей. Результати цих досліджень сприятимуть розв'язанню широкого кола мовних проблем, зокрема, в етимології, стануть у пригоді при укладання спеціальних лексикографічних праць, можуть знайти застосування в лінгводидактиці.

Список використаної літератури

1. *Бевзенко С. П.* Історична морфологія української мови / С.П. Бевзенко. – Ужгород : Закарп. обл. вид-во, 1960.– 416 с.

2. Беларуская граматыка у дзвюх частках. Частка 1. Фаналогія. Арфаэпія. Словаўтварэнне. Націск. – Мінск: Навука и тэхніка", 1985. – 431 с.

3. *Білоусенко П.І.* Історія суфіксальної системи українського іменника (назви осіб чоловічого роду) / П.І. Білоусенко. – К. : КДПУ, 1993.– 216 с.

4. *Білоусенко П.І., Німчук В.В.* Нариси з історії українського словотворення (суфікс -ина) / П. І. Білоусенко, В. В. Німчук. – Запоріжжя - Ялта - Київ: ТОВ „ЛІПС" ЛТД, 2009. – 252 с.

5. *Вайан А.* Руководство по старославянскому языку / Пер. с фр.– М.: Изд-во иностр. л-ры, 1952.– 446 с.

6. Вступ до порівняльно-історичного вивчення слов'янських мов / За ред. О.С. Мельничука. – К. : Наук. думка, 1966.– 596 с.

7. Грамматика русского языка. Том І. Фонетика и морфология. – М. : Изд-во АН СССР, 1952. – 720 с.

8. Граматика на старобългарския език. – София: Изд-во на Българската акад. на науките, 1991. – 605 С.

9. Граматика на съвремени българския език. – Т. ІІ. Морфология. – София: Изд-во на Българската акад. на науките, 1983. – 512 с.

10. *Ефремова Т.Ф.* Толковый словарь словообразовательных единиц русского языка / Т.Ф. Ефремова.– 2-е изд., испр.– М.: АСТ : Астрель, 2005.– 636, [4] с.

11. Историческая типология славянских языков: Фонетика., словообразование, лексика, фразеология / Под. ред. А.С. Мельничука.– К.: Наук. думка, 1986.– 286 с.

12. *Мейе А.* Общеславянский язык / Пер. с фр.– М.–Л.: Изд-во иностр. л-ры, 1951.– 492 с.

13. *Полюга Л.М.* Морфемний словник. – К.: Рад. школа, 1983. – 464 с.

14. Русская грамматика. Том I. Фонетика. Фонология. Ударение. Интонация. Словообразование. Морфология.– М.: Изд-во Наука, 1980. – 784 с.

15. Словотвір сучасної української літературної мови / За ред. М. А. Жовтобрюха. – К.: Наук. думка, 1979. – 408 с.

16. *Стевановић М.* Савремени српскохрватски језик I. – Београд: Научна књига, 1970. – 653 С.

17. *Maretić T.* Gramatika hrvatskoga ili srpskoga književnoga jezika. – Zagreb: Matica srpska, 1963.– 690 S.

18. *Skok P.* Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika: Knj. I. A–J. – Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1971. – 788 S.

19. *Sławski F.* Zarys słowotwótstwa prasłowiańskiego // Słownik prasłowiański / Pod red. F. Sławskiego: T. I–VIII. – Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk, 1974–2001. – T. I. – s. 43–141.

20. *Toporišić J.* Slovenska slovnica. – Maribor : Založba obzorja, 1976. – 589 S.

References

1. *Bevzenko S. P.* Istorychna morfolohiia ukrainskoi movy / S.P. Bevzenko. – Uzhhorod : Zakarp. obl. vyd-vo, 1960.– 416 s.

2. Belaruskaya gramatyka u dzvyukh chastkakh. Chastka 1. Fanalogiya. Arfaepiya. Slovaўtvarenne. Natsisk. – Minsk: Navuka i tekhnika". 1985. – 431 s.

3. *Bilousenko P.I.* Istoriia sufiksalnoi systemy ukrainskoho imennyka (nazvy osib cholovichoho rodu) / P.I. Bilousenko. – K. : KDPU, 1993.– 216 s.

4. *Bilousenko P.I., Nimchuk V.V.* Narysy z istorii ukrainskoho slovotvorennia (sufiks yna) / P. I. Bilousenko, V. V. Nimchuk. – Zaporizhzhia - Yalta - Kyiv: TOV „LIPS" LTD, 2009. – 252 s.

5. *Vayan A.* Rukovodstvo po staroslavyanskomu yazyku / Per. s fr.– M.: Izd-vo inostr. l-ry. 1952.– 446 s.

6. Vstup do porivnialno-istorychnoho vyvchennia slovianskykh mov / Za red. O.S. Melnychuka. – K. : Nauk. dumka, 1966.– 596 s.

7. Grammatika russkogo yazyka. Tom I. Fonetika i morfologiya. – M. : Izd-vo AN SSSR. 1952. – 720 s.

8. Gramatika na staroblgarskiya ezik. – Sofiya: Izd-vo na Blgarskata akad. na naukite. 1991. – 605 S.

9. Gramatika na svremeni blgarskiya ezik. – T. II. Morfologiya. – Sofiya: Izd-vo na Blgarskata akad. na naukite. 1983. – 512 s.

10. *Efremova T.F.* Tolkovyy slovar slovoobrazovatelnykh edinits russkogo yazyka / T.F. Efremova.– 2-e izd.. ispr.– M.: AST : Astrel. 2005.– 636. [4] s.

11. Istoricheskaya tipologiya slavyanskikh yazykov: Fonetika.. slovoobrazovaniye. leksika. frazeologiya / Pod. red. A.S. Melnichuka.– K.: Nauk. dumka. 1986.– 286 s.

12. *Meye A.* Obshcheslavyanskiy yazyk / Per. s fr.– M.–L.: Izd-vo inostr. l-ry. 1951.– 492 s.

13. *Poliuha L.M.* Morfemnyi slovnyk. – K.: Rad. shkola, 1983. – 464 s.

14. Russkaya grammatika. Tom I. Fonetika. Fonologiya. Udareniye. Intonatsiya. Slovoobrazovaniye. Morfologiya.– M.: Izd-vo Nauka. 1980. – 784 s.

15. Slovotvir suchasnoi ukrainskoi literaturnoi movy / Za red. M. A. Zhovtobriukha. – K.: Nauk. dumka, 1979. – 408 s.

16. *Stevanovyћ M.* Savremeny srpskokhrvatsky jezyk I. – Beohrad: Nauchna kњyha, 1970. – 653 S.

17. *Maretić T.* Gramatika hrvatskoga ili srpskoga književnoga jezika. – Zagreb: Matica srpska, 1963.– 690 S.

18. *Skok P.* Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika: Knj. I. A–J. – Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1971. – 788 S.

19. *Sławski F.* Zarys słowotwótstwa prasłowiańskiego // Słownik prasłowiański / Pod red. F. Sławskiego: T. I–VIII. – Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk, 1974–2001. – T. I. – s. 43–141.

20. *Toporišić J.* Slovenska slovnica. – Maribor : Založba obzorja, 1976. – 589 S.

Стаття надійшла до редакції 15.08.2017
доопрацьована 25.08.2017
прийнята до друку 12.09.2017

SEMANTICS OF SUFFIXES IN THE LINGUISTIC STUDIES AND DIDACTICS

Tetiana Marchenko

O.O.Potebnia Institute of Linguistics at the NASU
The Department of Slavic languages,
4 Hrushevskoho St., room 712, 01001 Kyiv, Ukraine,
phone: 044 279 02 92
e-mail: tetymarch@ukr.net

Word formation plays a key role in languages use, expression and creativity in Ukrainian: for example, in the formation of nominal concepts and in the characteristic use them in conversation. Furthermore, in the drive to adapt the languages to new social, economic, political, cultural and technological demands, word formation has been a key resource which the Ukrainian has exploited for lexical enrichment. There are rich resources of word formation in Ukrainian. Suffixation in Ukrainian covers the larger part of word formation.

The article deals with a comparative analysis of linguistic statements on the word formation of the Ukrainian derivations with the suffixes -ан, -ань, -ин, -ин(а), -овин(а), -ник, -овник in comparison with formatives with the same suffixes of others Slavonic languages of three groups: East Slavic, West Slavic and South Slavic; furthermore, it treats linguistic features throwing some light upon a specific status of some suffixes as well. It is why, a full attention is paid not only to the question of suffixes having a specific functional meaning for denoting various subject and object, that traditionally represent an economic and cultural environment for people's work and living, but also to the distribution of the suffixes according to the individual semantic paradigm. A distinction between objects some action seems to exercise an important influence on choosing between the suffixes for the purpose of the word forming of a given word in either language. In addition, it can be clearly found out, that the roots of all Slavic suffixes in question, can be traced back to Protoslavic; namely, all those, which designate the objects originate from Protoslavic suffixes with component -n-: *-anъ/-'anъ, *-anь, *-an'ь, *-inъ, *-ina, *-ovina, *-(ь)nikъ, *-ovьnikъ.

Key worlds: Ukrainian as a second language, Slavic, Word building, Derivation, Formant, Suffix.